

Üstün Yetenekli Bireyler ve İntihar: Literatür İnceleme Çalışması*

Eda Demirhan¹

Ayça Köksal-Konik²

Öz

Giriş: Ölüm, insanoğlu için başa çıkılması gereken en zor olgulardan birisidir. Kişinin kendi kendine hayatına son vermesi anlamına gelen intihar olgusu söz konusu olduğunda ise durum daha da zorlaşmaktadır. Üstün yetenekli bireylerin ise akranlarından farklılaşan özelliklerinden dolayı intihar olgusuna ilişkin yaklaşımlarını bilmek önemlidir. Bu doğrultuda çalışmada üstün yetenekliler açısından intihar olgusunun anlaşılması amacıyla alanyazında yer alan çalışmaların değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Doküman incelemesi yöntemi kullanılarak yürütülen çalışmada herhangi bir yıl sınırlaması bulunmaksızın başlığında “intihar/suicide” ve “üstün yetenekli/gifted” kelimelerini bir arada bulunduran çalışmalar YÖK tez tarama, SCOPUS, ERIC, WOS ve ULAKBİM veri tabanları taranarak incelenmiştir.

Bulgular: Araştırmanın nitel bulgularına göre intihar olgusunun anlamlandırılması, üstünlük ile doğrudan bağlantılı faktörler (etiketlenme, karmaşıklık, olumsuz mükemmeliyetçilik vb.) ve kişisel faktörler (sosyal ve romantik ilişki kurma, duygusal problemler vb.) üstün yeteneklilerin intiharına ilişkin uyarı işaretleri olarak dikkatle ele alınmalıdır. Önlemek için ise etkili değerlendirme, güven veren bir ortam, paydaşları ve üstün yeteneklileri bilinçlendirme çalışmaları yapılması gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Tartışma: Üstün yetenekli ve normal gelişim gösteren bireylerin intihar olgusuna bakış açıları açısından net bir ayırım yapmak için yeterli deneysel kanıt bulunmamaktadır. Ancak, ilgili çalışmalar üstün yeteneklilerin normal gelişim gösteren bireylere göre daha fazla risk faktörleri ile karşı karşıya olduklarına işaret etmektedir. Çünkü üstün yetenekli bireyler, hem normal gelişim gösteren bireylerin mustarip olabileceği genel risk faktörlerinden hem de “üstün” olmaları nedeni ile oluşabilecek olumsuz faktörlerden (etiketlenme, aşırı duyarlılık, olumsuz mükemmeliyetçilik vb.) etkilenebilirler. Bu doğrultuda çalışmada ailelere, akranlara, öğretmenlere ve yöneticilere yardımcı olabilecek bilgiler ve öneriler sunulmaktadır.

Anahtar sözcükler: Üstün yetenekli, özel yetenekli, intihar, sosyal-duygusal problemler, doküman incelemesi.

Atıf için: Demirhan, E., & Köksal-Konik, A. (2022). Üstün yetenekli bireyler ve intihar: Literatür inceleme çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 23(2), 459-480. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.762427>

*Bu çalışma, 10-12 Ekim 2019 tarihleri arasında İstanbul’da düzenlenen VI. Ulusal Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹**Sorumlu Yazar:** Doktora öğrencisi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, E-posta: eda.demirhan@ogr.iuc.edu.tr/edemirhan@sakarya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9414-0431>

²Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, E-posta: aycakonik@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6726-8739>

Giriş

İntihar dil, din, ırk ve yaşanan yüzyıl fark etmeksizin bütün insanlar için başa çıkılması gereken zor bir olgudur. Bu nedenle intihar olgusu etik, felsefi, dinsel, psikolojik, sosyolojik ya da biyolojik açılardan farklı olarak değerlendirilen bir halk sağlığı sorunu olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda çeşitli araştırmacılar ve kurumlar tarafından ele alınan intihar olgusu çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization [WHO], 2000), intiharı “kişinin amaçlı olarak ve değişik derecelerde öldürmek niyetiyle kendine zarar vermesi” olarak tanımlarken; Shneidman (1986) ise intiharı “kişinin dayanılmaz acılarına, bozulmuş ve gücü zayıflamış benliğine çözüm arama eylemi” olarak tanımlamaktadır. Ancak bilindiği üzere her intihar eylemi başarı ile sonuçlanmamaktadır. Bu nedenle intihar olgusu 1970’li yılların başında Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü (National Institute of Mental Health), İntihar Önleme Merkezi kapsamında toplanan Beck Komitesi tarafından a) tamamlanmış intihar, b) intihar girişimi ve c) intihar düşüncesi olarak üç farklı kategoride tanımlanmıştır (akt., Eskin, 2003). *Tamamlanmış intiharlar*, kişinin kendi isteği ile yaşamını tehdit edici bir davranışta bulunmasının bir sonucu olarak ölen bireyleri tanımlamak için kullanılmaktadır. *İntihar girişimi*, bireyin hayatını tehlikeye atacak bir eylemde bulunması ya da böyle bir eylem amacı taşıyor izlenimini yaratacak şekilde hareket etmesi olarak açıklanmaktadır. Son olarak *intihar düşüncesi* ise kişinin, doğrudan kendini öldürmeye yönelik bir eylemi olmaksızın, bu durumu akla getirecek davranış ve düşünceler içerisinde olması şeklinde tanımlanmaktadır (akt., Arsel, 2010). Bu gruplandırmaya ek olarak Cross ve diğerleri (2006) “*ciddi olmayan girişimde bulunanlar*” olmak üzere dördüncü bir kategori daha olması gerektiğini belirtmiştir. Bu kapsamda yer alan bireyler ise intihara yönelik öldürücü/ciddi olmayan küçük girişimlerde bulunan bir grup olarak nitelendirilmektedir. İntihar olgusunun bu kadar detaylı olarak tanımlanmasının sebebi intihar nedeni ile can kaybının ilk on ölüm nedeni arasında yer alması olabilir (Devlet İstatistik Enstitüsü, 2000). Bunun yanı sıra tüm dünyada ergenlerin ölüm sebepleri incelendiğinde intiharın ilk üç nedenden birisi olduğu görülmektedir (WHO, 2017).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2001’den itibaren yayımlanan kaba intihar hızı oranları incelendiğinde ortalama hızın 4.01 olduğu görülürken, 2019 verilerine bakıldığında bu hızın 4.12 olduğu ve ayrıca intihar sayısının 3406 ile tüm yıllar içerisinde en fazla sayıya ulaştığı görülmektedir (TÜİK, 2020). Özsoy ve Eşel (2003), Türkiye’deki intihar girişimlerinin ev hanımı ve öğrenci gibi ekonomik özgürlüğü olmayan kesimde daha sık görüldüğünü belirtmektedir. Ayrıca, Oltmanns ve Emery (1995) intihar riskinin en fazla 14-25 yaşları arasında olduğunu, TÜİK (2011) ise intihar davranışının en fazla 15-34 yaş aralığında gerçekleştiğini belirtmektedir. Buna göre özellikle okul çağında olan ergenlerin intihar olgusu açısından büyük risk altında olduğu görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2003) tarafından yayımlanan tarama çalışmasına göre de liselerde intihar oranının %6.5 ve intihar girişiminin ise %44.4 gibi yüksek bir oranda olduğu belirtilmiştir. Amerikan İntiharı Önleme Vakfı (American Foundation for Suicide Prevention) (2014) ve TÜİK (2013) verileri de ergenlerin intiharlarının dünyada ve Türkiye’de arttığına dikkat çekmektedir. Dönemsel açıdan bakıldığında ise 10-19 yaş aralığındaki öğrencilerde intihar girişiminin en fazla karne dönemleri olan Ocak ayında ve yaz öncesi dönemde arttığı görülmektedir. Bu bağlamda her ne kadar çeşitli çalışmalarda ebeveynler “intihar fikirleri” konusunda en az sorun yaşadıklarını ve en az rehberlik gereksinimi duyduklarını belirtse de (Akar, 2010; Oğurlu & Yaman, 2013; Yoo & Moon, 2006) intihar konusu bütün çocuklar, ebeveynler ve öğretmenler açısından anlaşılması gereken ciddi bir olgudur.

İntihar davranışına ilişkin risk faktörlerine genel olarak bakıldığında psikiyatrik bozukluklar (depresyon, kaygı bozukluğu, öfke vb.), madde/alkol kullanımı, medyada vurgulanan olumsuz faktörler, öldürücü etkenlere kolay/hızlı erişim, arkadaş ya da ailede intihar olmuş olması ergenlerde ortak faktörler olarak ön plana çıktığı görülmektedir (Cross vd., 1996a; Davidson & Linnoila, 1991). Ayrıca intihar girişimi nedeni ile incelenen çocuk ve ergenlerde genel olarak bunu tetikleyen etmenler incelendiğinde en çok aile içi çatışmalar, akademik olarak zorlanma, akranlar ve romantik ilişki kurmada zorluklar, istismara maruz kalma ve bazı psikiyatrik bozuklukların ön plana çıktığı görülmektedir (Uran, 2019). Bütün çocuklar için bu faktörler önemli olmakla birlikte üstün yetenekli bireylerin normal gelişim gösteren bireylerden farklılaşan çeşitli kişisel, sosyal ve duygusal özellikleri nedeni ile daha özel bir grup olduğu ayrıca dikkate alınmalıdır. Alanda bir fikir birliğine varılmaması nedeni ile makale içerisinde “üstün yetenekli” teriminin kullanımı tercih edilse de aslında bu kullanım ile “üstün zekâlı”, “üstün zekâlı ve yetenekli” ve “özel yetenekli” bireylerin kastedildiğini belirtmekte fayda vardır. Alanyazın incelendiğinde üstün yetenekli ve normal gelişim gösteren bireylerde intihar olgusunu karşılaştıran sınırlı sayıda ve çelişkili çalışmaların olduğu görülmektedir (Cross vd., 2006; Reynolds & Mazza, 1999). Buna göre her iki grup açısından akademik olarak üstün yetenekli olan bireylerin intihar konusunda daha riskli olduğunu belirten çalışmalar olmakla birlikte (Cassady & Cross, 2006; Cross vd., 2006), diğer bazı çalışmalarda ise yeterli deneysel çalışma sonucu olmaması nedeni ile üstün yetenekli öğrencilerin akranlarına göre daha çok intihar riski taşıdığına yönelik kesin bir bulgu verilmemektedir. Bu nedenle akranları ile benzer oranda temsil edildikleri ve risk taşıdıkları kabul edilmektedir (Baker, 1995; Cross vd., 2006; Dixon & Scheckel, 1996; Martin vd., 2010). Ancak,

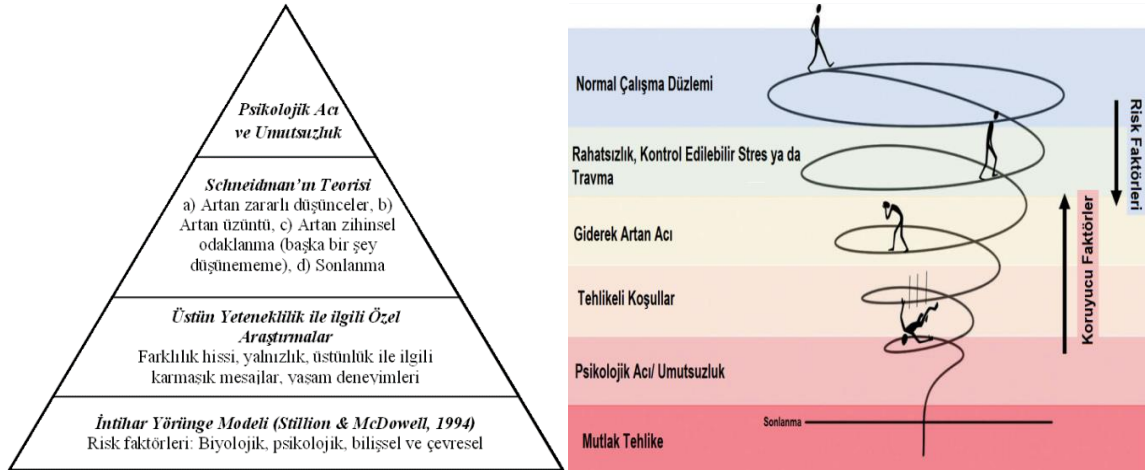
Cross ve Andersen'in (2015) çalışma sonuçlarına göre üstün yetenekli bireylerin, intihar eylemini gerçekleştirmeyi planladıklarında normal gelişim gösteren bireylere göre daha başarılı oldukları yani eylemlerini daha çok ölümle sonuçlandırdıkları bulgusu dikkate alınması gereken önemli bir bulgudur.

Üstün yetenekli bireyler ile ilgili yapılan nispeten az sayıda çalışmaya bakıldığında ise etiketlenme, üstün yeteneklilik olgusunun karmaşıklığı, eş zamanlı olmayan gelişimleri (Cross, 2016), mükemmeliyetçilikleri (Apistola, 2017; Hyatt, 2010), aşırı duyarlılık alanları (Cross, 1996b; Cross vd., 1996) ve başarılı olmaları için yansıtılan dış beklentiler/baskılar (Reis & McCoach, 2000) gibi faktörler onlar için ayrıca risk oluşturmaktadır. Trujillo (2018) ise buna ek olarak üstün yetenekli bireylerin üstün oldukları alanlar ile gelişimlerinin senkronize olmaması sebebi ile sosyal-duygusal strese girmelerinin onları olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Bununla birlikte Chen ve diğerleri (2020) yaptıkları çalışmada akademik olarak üstün yetenekli bireylerin intihar düşüncelerini etkileyen etmenler olarak uyku, ebeveynler ile iletişim, bilişsel ve psikolojik durumlarına dikkat çekmektedir. İntihara ilişkin bu uyarı işaretleri alanyazında genellikle üstün yeteneklilerin yaşadıkları sosyal duygusal problemler başlığında ele alınmaktadır. Cross (2012) bu doğrultuda intihara ilişkin bu uyarı işaretlerinin doğrudan üstün yetenekliliğin bir göstergesi olarak nitelendirilmesinin ve/veya bu nedenle hafife alınmasının yanlışlığına vurgu yapmaktadır. Benzer şekilde Özbay ve Palancı (2011) üstün yetenekli bireylerin daha sosyal-duygusal uyum problemleri yaşadıklarını ve Çetin ve Ünsal (2020) da yaptıkları durum çalışmasında özel yetenekli öğrencinin duygularını çok yoğun yaşadığını belirtmektedir. Ayrıca üstün yeteneklilerin zaten "üstün" olmaları gerekçesi ile de normal gelişim gösteren akranlarına göre daha az sosyal duygusal problemlerinin olacağı düşüncesi de ayrıca gerçeği yansıtmamaktadır. Bu bilgilere göre her ne kadar üstün yetenekli bireylerin normal gelişim gösteren akranlarına göre daha fazla risk altında olup olmadığına ilişkin bir uzlaşma olmasa da onları bu tehlikeye akranlarından daha açık hale getiren ve onların daha fazla maruz kaldığı etkiler olduğu açıkça görülmektedir. Üstün yetenekli bireylerin intiharı konusunda detaylı çalışmaları olan Cross (2013), onların bu sürece nasıl sürüklendiğini açıklamak için alanyazındaki çeşitli teori ve araştırmalardan yararlanarak (Şekil 1-a) bir sarmal model öne sürmüştür (Şekil 1-b).

Şekil 1

a) Üstün Yeteneklilerde İntiharı Açıklamak İçin Geliştirilen Sarmal Modelin Bileşenlerine İlişkin Çizim

b) Üstün Yeteneklilerde İntiharı Açıklayan Sarmal Model

a) Cross, T. L. (2013). *Suicide among gifted children and adolescents: Understanding the suicidal mind*. Prufrock Press Inc.

b) Cross, T. L., & Cross, J. R. (2020). An ecological model of suicidal behavior among students with gifts and talents. *High Ability Studies*, 1-19.

Şekil 1-a'da intihar sürecine giden yoldaki faktörler bir piramit şeklinde açıklanmıştır. Buna göre en alt basamağa Stillion ve McDowell (1994) tarafından ortaya konan "intihar yörünge modeli" bulunmaktadır. Bu modele göre biyolojik (cinsiyet, etnik köken, cinsel tercih vb.), psikolojik (düşük öz-saygı, depresif ruh hali, umutsuzluk vb.), bilişsel (düşük problem çözme becerisi, kendi kendine olumsuz konuşma vb.) ve çevresel (sosyal izolasyon, ailesel sorunlar, stresli hayat koşulları vb.) faktörler intiharı tetikleyecek etkiler oluşturmaktadır. İkinci basamağa çıkıldığında ise üstün yeteneklilerin "üstün" etiketi taşımaları nedeni ile karşılaştıkları çeşitli problemlerin (farklılık hissi, yalnızlık, karmaşık mesajlar vb.) onları ayrıca etkileyebileceği belirtilmektedir (Cross, 2013). Bir üst basamağa çıkıldığında ise Shneidman'ın (1971) teorisi doğrultusunda artan zararlı düşüncelerin giderek üzüntünün artmasına sebep olması ve bu üzüntüden başka bir şeye odaklanamama sonucu

intihara doğru sürüklenildiği görülmektedir. En üst basamağa gelindiğinde ise artık katlanılmaz psikolojik acı ve umutsuzluk sebebi ile intiharın gerçekleştiği belirtilmektedir. Cross (2013) bu piramidi üstün yeteneklilerin intihara nasıl sürüklendiğini açıklamak için sarmal bir yapı şeklinde açıklamıştır ve Cross ve Cross (2020) bu sarmal yapıyı White (2016) tarafından bir insanın yaşamında etkili olan diğer faktörleri de ekleyerek zenginleştirmiştir (Şekil 1-b). White'a (2016) göre bir insanın bireysel özellikleri, ailesi, akranları, okulu, yaşadığı topluluk ve sosyopolitik koşullar onu intihar davranışına yakınlaştırıcı, etkileyici, tetikleyici ve/veya koruyucu nitelikte etkileri olmaktadır. Bu doğrultuda normal yaşam şartlarında hayatını sürdüren üstün yetenekli bir birey karşılaştığı olaylar sebebi ile rahatsızlık, stres ya da üzüntüden mustarip olabilir. Bu üzüntü kişiyi giderek artan psikolojik acıya ve umutsuzluğa sürükleyerek intiharına yol açabilir. Bu sarmal yapının alt ucuna doğru kişi dibe doğru ilerledikçe yani umutsuzluğa sürüklendikçe kötü sona yani intihara yaklaşma hızı da artmaktadır.

Her ne kadar üstün yeteneklilerin intiharına ilişkin alanda çalışan uzmanlar tarafından ayrıca modeller oluşturmuş olsa da ve hem ülkemizdeki hem de dünyadaki istatistiksel veriler intihar konusuna dikkat çekse de bu konunun anlaşılması amacıyla yeterince çalışma bulunmaması dikkat çekicidir. Üstün yetenekli bireylerin intiharı ile ilgili sınırlı sayıda çalışma yapılmış olmasının önemli bir sebebi olarak "üstün yeteneklilik" tanımı hakkında uzlaşmaya varılamamış olması diğer bir deyişle "üstün yeteneklilik" tanımlarının farklılaşması gösterilebilir (Cross & Cross, 2017). Bunun yanı sıra doğrudan intihar eyleminde bulunan üstün yetenekliler ile ilgili verilere ulaşmanın zorluğu/gizliliği ve bu çalışmalarda sıklıkla tercih edilen yöntem olan psikolojik otopsi yönteminin zaman ve para bakımından maliyetli olması nedeni ile az sayıda çalışmanın olduğu görülmektedir (Cross, 1996a). Kökeni 1950'lere dayanan psikolojik otopsi yöntemi ile bir kişinin intiharının gerçekten bir intihar olup olmadığı ve eğer intihar ise bunun altında yatan gerçek sebeplerin ortaya çıkartılması amaçlanır. Bu yöntemde ikincil kaynaklardan toplanan veriler (tıbbi-adli kayıtlar, günlükler gibi kişisel kayıtlar ile aile, arkadaş, doktorları vb. ile yapılan görüşmeler) sentezlenerek kişinin o dönemdeki ruhsal durumunun tanımlanması, intiharının altında yatan nedenlerin anlaşılması ve neden o zaman diliminde intiharın gerçekleştiğinin belirlenmesi amaçlanır (Jacobs & Klein-Benheim, 1995; Ogloff & Otto, 1992). Psikolojik otopsi yöntemi ile yürütülen çalışmaların yanı sıra ayrıca çeşitli çalışmalarda küçük yaş grubundaki bireylerin intihara ilişkin görüşlerini almak amacıyla oluşturulan maddelerin psikometrik uygunluk göstermediği için kullanılan ölçeklerden çıkartılması da (Altun & Yazıcı, 2018) bu konuda veri elde etmeyi zorlaştırmaktadır.

Bunun yanı sıra alanyazın incelendiğinde bugün ki bilgimize göre Türkiye'de üstün yetenekli bireylerde intihar olgusunu inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bütün bu nedenlerle toplumda az bir kısmı temsil eden, ancak sahip oldukları farklı ve değerli potansiyelleri nedeni ile özel bir kesim olarak nitelendirilen üstün yeteneklilerde intihar olgusunun anlaşılması ayrıca önem taşımaktadır. Bu kapsamda çalışmada alanyazında üstün yetenekli bireylerin intiharlarını ele alan çalışmaların incelenmesi amaçlanmıştır. Böylelikle çalışmada üstün yetenekli bireylerin intiharı konusunda yer alan bilgilerin ortak olarak ele alındığı bir kaynak oluşturularak üstün yetenekli bireylerle etkileşimde olan tüm paydaşlara bu konu hakkında farkındalık kazandırmak amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu bölümde üstün yetenekli bireylerin intihar eğilimlerini inceleyen çalışmalara ulaşılma süreci, hangi çalışmaların araştırma kapsamına dahil edileceğine ilişkin ölçütler ve toplanan verilerin nasıl analiz edildiği ayrı başlıklar halinde açıklanmaktadır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma doküman incelemesi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Çepni (2010) araştırmanın hedeflerine yönelik verilere ulaşmada dokümanların incelenmesi olarak tanımladığı doküman analizi, Yıldırım ve Şimşek (2011) tarafından incelenen olgu hakkında bilgi içeren materyallerin analizi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu çalışmada üstün yetenekli bireylerin intiharları ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinden doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir.

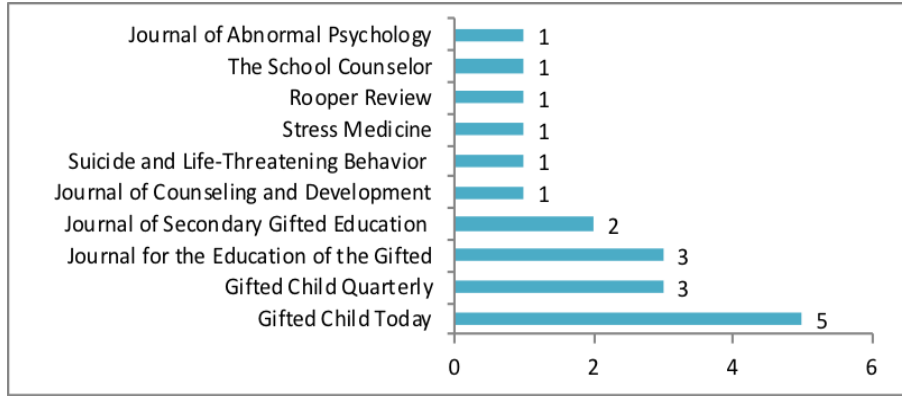
Araştırma Kapsamında İncelenecek Çalışmaların Belirlenmesi

Bu çalışmada üstün yetenekli bireylerin intiharlarını inceleyen araştırmalara ulaşılması ve bu araştırmaların incelenerek çeşitli özellikleri bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Ulusal Tez Merkezi (YÖK Tez Tarama), SCOPUS, Education Resources Information Center (ERIC), Web of Science (WOS) ve Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) veri tabanlarında yer alan çalışmalara ilk araştırmacı tarafından ulaşılmıştır. Bu veri tabanlarında yer alan çalışmaların başlıklarında "gifted, suicide", "talented, suicide" veya "üstün yetenekli, intihar", "üstün zekâli, intihar", "özel yetenekli, intihar" kelimelerini içermeleri ve tam metin olarak erişimine açık olmaları kriter olarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra ilgili çalışmaların

belirlenmesinde yayın yılı sınırlandırması yapılmamıştır. Ayrıca erişilen çalışmaların kaynakçaları tarama sırasında ulaşılamayan çalışmalara erişilmesi amacıyla incelenmiştir, ancak ek bir çalışmaya ulaşılmamıştır. Bu doğrultuda Sakarya Üniversitesi Kütüphanesi arama motoru kullanılarak çalışmanın başlığında yukarıda belirtilen kriterleri taşıyan 19 makale çalışma kapsamında ele alınmıştır. Çalışmaya dahil edilen makalelerin hepsi SCOPUS, ERIC ve/veya WOS tarafından taranmaktadır. ULAKBİM tarafından indekslenen dergilerde yayınlanmış herhangi bir makaleye ulaşılmamıştır. Benzer şekilde YÖK tez tarama motorunda bu anahtar kelimeleri başlıkta bir arada içeren herhangi bir çalışmaya rastlanmadığı için çalışma kapsamında herhangi bir tez yer almamaktadır. Şekil 2’de çalışma materyali olarak belirlenen makalelerin yayınlandığı dergiler ve bu dergilerde yer alan makale sayıları verilmektedir.

Şekil 2

Çalışma Materyali Olarak Belirlenen Makalelerin Yayınlandığı Dergiler ve Bu Dergilerde Yer Alan Makale Sayıları

Şekil 2 incelendiğinde, üstün yeteneklilerin intiharını konu alan çalışmaların yer aldığı dergilerin çoğunlukla “Gifted Child Today”, “Gifted Child Quarterly” ve “Journal for the Education of the Gifted” olduğu görülmektedir.

Veri Toplama ve Analiz Süreci

Bu çalışmanın verileri 15.04.2019 ile 20.04.2019 tarihleri arasında ilk araştırmacı tarafından indirilmiştir. Ulaşılan çalışmalar öncelikle nicel araştırma, nitel araştırma ve literatür inceleme çalışmaları olarak sınıflandırılmıştır. İndirilen çalışmaların araştırmaya dâhil edilmesi için belirlenen kriterleri sağlayıp sağlamadığına ve sınıflandırılmasına ilişkin araştırmacılar arası tutarlılığın değerlendirilmesi için Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen $[(\text{Görüş birliği}) / (\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}) \times 100]$ formülü kullanılmıştır. Buna göre, çalışmaların araştırma kriterlerine uygunluğu ve sınıflandırılması açısından araştırmacılar arası tutarlık 100% olarak bulunmuştur. Nicel araştırmalar, araştırmanın yılı, örnekleme, veri analizi ve öne çıkan sonuçları bağlamında betimsel olarak incelenerek tablolandırılmıştır. Nitel çalışmalar ve literatür inceleme çalışmaları ise içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi için araştırmacılar görüş birliğinde tutarlılığı sağlamak amacıyla öncelikle her bir çalışmada nelere dikkat edeceklerini ve nasıl kodlama yapacaklarını seçtikleri bir çalışma üzerinden tartışmışlardır. Sonrasında her bir araştırmacı ayrı ayrı analiz yapmıştır. Araştırmacılar tarafından ayrı ayrı yapılan analizler arasında güvenilirliğin belirlenmesi için araştırmaya dahil edilecek çalışmaların belirlenmesinde olduğu gibi kodlayıcılar arası tutarlılık hesaplanmıştır. Bu doğrultuda araştırmacılar arası uyum yüzdesi 94% olarak hesaplanmıştır. Raporlaştırma sürecinde farklılaşan noktalarda uzlaşma sağlanıncaya değin tartışmalar yürütülerek tema ve kategorilere ilişkin görüş birliği sağlanmıştır.

Bulgular

Araştırmada incelenen makaleler “Nicel çalışmalara ilişkin bulgular” ve “Nitel çalışmalar ve literatür inceleme çalışmalarına ilişkin bulgular” olmak üzere iki ana başlık altında incelenmiştir.

Nicel Çalışmalara İlişkin Bulgular

Belirlenen kriterler doğrultusunda üstün yetenekli bireylerin intiharına ilişkin nicel yöntemle ele alınan beş çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmaların değerlendirilmesine ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1*Üstün Yetenekliler ve İntihar Başlıklı Nicel Çalışmalara İlişkin Bulgular*

Yazar(lar)	Yıl	Çalışma grubu	Veri analizi	Sonuçlar
Hayes & Sloat	1989	Okul rehber öğretmenleri tarafından belirlenen intihar olası/girişimi olan 8 tanesi üstün yetenekli olan toplam 42 lise öğrencisi	Betimsel analiz	- İntihar girişimi olan üstün yeteneklilerin hiç birisi tamamlanmış intihar kategorisinde değildir. - Üstün yeteneklilerin üçü boşanmış ailelerdendir. - %75'i intihar edeceklerini arkadaşları ile paylaşmışlardır. Psikiyatrik rahatsızlığı olan katılımcılar; - Çocukken daha çok kızgınlık/öfke belirtileri göstermişlerdir ve daha fazla kayıp/ölüm görmüşlerdir.
Lester (a)	1991	İntihar eden 25 erkek, 9 kadın üstün yetenekli bireyin öğretmen ve aileleri	t-test, ANOVA, Korelasyon	- Aile görüşlerine göre sorumluluk kişilik tipinde daha düşük puan almışlardır. - Öğretmen değerlendirmelerine göre psikiyatrik rahatsızlık olan "güzelliklerin takdir edilmesi" ile pozitif ilişkilidir.
Lester (b)	1991	İntihar eden 18 erkek, 9 kadın üstün yetenekli bireyin öğretmen ve aileleri	Korelasyon	- İntihar yaşı ile hamilelik süresi arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur. - İntihar yaşı ile çocuklukta babanın ölümü arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur. - Babanın ölümü ya da boşanması (ayrılması) ile intihar yaşı arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur.
Cassady & Cross	2006	334 (186 kız, 148 erkek) üstün yetenekli lise öğrencisi	Açımlayıcı faktör analizi	- İntihar düşüncesi anketinin üstün yetenekli bireyler için dört faktörlü yapısının güvenilir bir ölçek olduğunu belirlenmiştir. - Ayrıca bu faktörlerin intihar yörünge modeli ile uyumlu olduğu belirlenmiştir.
Cross vd.	2006	152 (84 kız, 68 erkek) üstün yetenekli lise öğrencisi	Tek yönlü ANOVA, Regresyon analizi	- Üstün yeteneklilerin intihar düşünce düzeyleri akranları ile benzer düzeydedir. - Üstün yetenekli kızlarda intihar düşüncesi erkeklerden daha fazladır. - Çeşitli kişilik tipleri kıyaslandığında içe dönük ve algılayıcı kişilik tipindeki kız öğrencilerin intihar düşünce seviyeleri diğerlerine göre daha yüksektir. - Cinsiyet, algılayıcı-yargılayıcı ve içedönük-dışadönük kişilik tipleri birlikte intihar düşüncesinin %18'ini açıklamaktadır.

Tablo 1'de belirtilen çalışmalardan dört tanesi tarama yöntemi ile yapılmış olup bir tanesi ölçek geliştirme çalışmasıdır. Yapılan analizlere bakıldığında ise korelasyon ve ANOVA analizlerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Nitel Çalışmalar ve Literatür İnceleme Çalışmalarına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamına alınan diğer 14 çalışma bu başlık altında değerlendirilmiştir. Üstün yetenekli bireylerin intiharı ile ilgili yapılan nitel çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaların hepsinin "psikolojik otopsi yöntemi" ile yapıldığı görülmektedir. Ayrıca literatür inceleme çalışmaları değerlendirildiğinde intihar eden üstün yetenekli bireylerin temsil oranları ile ilgili yeterli deneysel çalışma olmaması sebebi ile üç ana bulgu dikkat çekmektedir. Bunlar şu şekildedir: (a) Üstün yetenekli ergenlerin intihar oranı, genel ergen nüfusu ile aynıdır. Bu nedenle üstün yetenekliler ve aynı yaşta normal akranlarının intihar oranlarının benzerdir demek daha doğrudur. (b) Üstün yetenekli ergenlerin normal gelişim gösteren akranlarına göre intihar eğilimleri açısından daha riskli olup olmadığına dair yeterli kanıt yoktur. (c) Üstün yetenekli eşcinsel bireylerin, üstün yetenekli olan ya da normal gelişim gösteren akranlarına göre intihar eğilimleri daha yüksektir demek için yeterli kanıt yoktur (Dixon & Scheckel, 1996; Gust-Brey & Cross, 1999; Sedillo, 2015). Bu bulguların yanı sıra üstün yeteneklilerin intiharına ilişkin yapılan nitel araştırma ve literatür inceleme sonuçları Şekil 3'teki gibi tablolaştırılmıştır.

Şekil 3

Üstün Yetenekli Bireylerin İntiharını Konu Alan Nitel ve Literatür İnceleme Çalışmalarından Elde Edilen Kodlar ve Temalar

Şekil 3'te belirtildiği üzere ilgili çalışmalar “Üstün yetenekli bireylerin intiharına ilişkin uyarı işaretlerinin fark edilmesi” ve “Üstün yetenekli bireylerin intiharını önlemeye yönelik stratejiler” olmak üzere iki tema altında toplanmıştır.

Tema 1: Üstün Yetenekli Bireylerin İntiharına İlişkin Uyarı İşaretlerinin Fark Edilmesi

Üstün yetenekli bireylerin intihara ilişkin uyarı işaretleri olarak “İntihar olgusunu anlamlandırma”, “Üstün yeteneklilik ile doğrudan bağlantılı faktörler” ve “kişisel/psikolojik faktörler” ön plana çıkmaktadır. Bu amaçla belirtilen başlıklarda ele alınan konular üstün yeteneklilerin intiharlarına ilişkin uyarı işaretlerinin fark edilmesi teması altında ele alınmıştır.

İntihar Olgusunu Anlamlandırma. Üstün yetenekli bireylerin intihar olgusunu nasıl anlamlandırdıklarına ilişkin faktörler; intihar hakkında konuşma, onurlu bir çözüm yolu olarak intihar, intiharların birbirini tetiklemesi ve intiharın sosyal ve kültürel bileşenleri alt başlıklarında ayrı ayrı ele alınmıştır.

İntihar Hakkında Konuşma. İstenmeyen bir sonuca yol açması sebebi ile intihar konusu pek çok kişi ve kurum tarafından bir tabu olarak görülmektedir. Bu nedenle gerek rehberlik çalışmaları kapsamında gerekse genel olarak yapılan toplantılarda bu konuya değinilmemektedir. İntihar konusu konuşulur ise öğrencilerin intihar eğilimlerinin artabileceğine yönelik yanlış bir kanı bulunmaktadır. Aksine bu konu hakkında açıkça tartışabilmek öğrencilerin açıkça sorunları ile yüzleşmesine yardımcı olduğu ve nadiren intihar düşüncesinin başlangıcına sebep olabileceği belirtilmektedir (Delisle, 1986). Ayrıca pek çok çalışmada ortak nokta olarak üstün yetenekli ergenlerin intiharı onurlu ve saygın bir çözüm yolu olarak gördükleri belirlenmiştir. Bu nedenle öğrencilerin güvenli ortamlarda intihar konusu hakkında açıkça tartışmaları bu konuyu dini, ahlaki vb. nasıl anlamlandırdıklarının belirlenmesi çok değerlidir (Cross, 1996b; Cross vd., 2002; Hyatt, 2010).

İntiharların Birbirini Tetiklemesi. Tamamlanmış bir intihar başka bir intiharın gerçekleşmesine neden olabilir (Cross, 1996b; Cross, 2016). Öğrencilere rol model niteliğinde olan ya da tanınmış bireylerin/sanatçıların (Örneğin; Kurt Cobain, Ernest Hemingway, Sylvia Plath, Robin Williams vb.) intiharlarının üstün yetenekli öğrenciler tarafından da örnek alınarak onları tetiklediği belirlenmiştir. Onların ölümleri ile ilgili yapılan haberlerin, filmlerin ve müziklerin intiharı bir çözüm yolu olarak göstermemelerine dikkat edilmelidir. Bu açıdan öğrencilerin yakın ve uzak çevresinde yer alan mesajlar önemlidir. Bu açıdan medyada kullanılan dil önemlidir (Cross, 2016).

İntiharın Sosyal ve Kültürel Bileşenleri. İntiharın sosyal açıdan akran grupları arasında nasıl anlamlandırıldığı çok önemlidir. Ayrıca çalışmalar incelendiğinde üstün yetenekli bir bireye arkadaşının intiharı çözüm yolu olarak sunduğu ve bunun yanı sıra çeşitli çalışmalarda da intihar eden üstün yetenekli bireylerin bazı

arkadaşlarının öncesinde bunu bildikleri ancak bu konuda ailelere ya da yetkililere bilgi vermediği görülmektedir (Hyatt, 2010). Ayrıca kültürel açıdan ele alındığında ise müfredattaki kitaplarda ve görsel-işitsel materyallerde bulunan temaların/karakterlerin etkili olduğu bulunmuştur. İncelenen çalışmalarda üstün yetenekli bireylerin film, roman vb. eserlerde gerçekle kurguyu ayırt etmede güçlük yaşadığı ve özellikle saldırgan karakterlere odaklandıkları belirlenmiştir (Cross, 1996b; Cross vd., 1996). Bunun yanı sıra tanınmış kişiler ile ilgili haberleri verirken medyada kullanılan dil de çok önemlidir (Özellikle Kurt Cobain'in intiharının üstün yetenekli bir öğrencinin intiharını tetiklediğine yönelik çalışma bulunmaktadır). Bir başka deyişle, medya, televizyon (reklamlar, diziler, filmler vb.), akıllı telefonlar tarafından verilen mesajların içeriğinin intiharı özendirici nitelikte olmaması gerektiği belirtilmektedir (Cross, 1996b; Cross vd., 1996; Hyatt, 2010).

Üstün Yeteneklilik ile Doğrudan Bağlantılı Faktörler. Üstün yetenekli öğrencilerin üstün olmaları nedeni ile bağlantılı faktörler; üstün yeteneklilik olgusunun karmaşıklığı ve etiketlenme, aşırı duyarlılık alanları ve olumsuz mükemmeliyetçilik başlıkları altında incelenmiştir.

Üstün Yeteneklilik Olgusunun Karmaşıklığı ve Etiketlenme. Üstün yetenekli birey olarak yaşamak normal akranlarına göre hayatı daha da karmaşık hale getirmektedir. Hayatlarının geri kalanını "üstün yetenekli" etiketi ile geçirecek olmak üstün yetenekli bireylerin kimi alanda akranlarına oranla daha çok stres yaşamalarına sebep olabilir (Cross, 2016). Bu nedenle üstün yetenekli etiketinin artılarının olduğundan çok eksilerinin var olduğu dikkate alınmalıdır. Buna rağmen üstün yetenekli bireylerin intihar ettiği bir okulda onların zaten çok parlak oldukları ve bu sebeple normal gelişim gösteren akranlarına göre daha az sosyal duygusal problemlerinin olacağı düşüncesi ile ihmal edildiklerinin belirlenmesi dikkat çekicidir. Ayrıca, Cross (2012) intihara ilişkin uyarı işaretlerinin (depresyon, alkol/madde bağımlılığı, yalnızlık, vb.) "üstünlüğün bir göstergesi" olarak değerlendirilmesinin çok büyük bir yanlışlık olduğunu belirtmektedir. Belirtilen faktörlerin yanı sıra eşzamanlı olmayan gelişim, çoklu potansiyele sahip olmak ve bu doğrultuda tutkulu olduğu alanı belirleyerek o alanda uzmanlaşıp doğru kariyer tercih edebilmek de üstün yetenekli öğrencilerin stres seviyelerini arttırdığından bu başlık altında belirtilmiştir (Cross, 2016; Weisse, 1990).

Aşırı Duyarlılık Alanları. Normal gelişim gösteren bireylerde de görülebilen aşırı duyarlılık alanlarının intihar eden pek çok üstün yetenekli bireyde de ortak özellik olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda üstün yetenekli bireylerin aşırı duygusal, asosyal ve antisosyal davranışlar sergilemeleri aşırı duyarlıklarının göstergeleri olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca minimal düzeyde olumlu sosyal davranış sergilemeleri, acı çekmeleri ve duygularını yoğun yaşamaları da yine aşırı duyarlılık alanlarının göstergesi olarak ele alınmaktadır (Cross, 1996b).

Olumsuz Mükemmeliyetçilik. Üstün yetenekli pek çok ergen, duygusal olarak gerçek olmayacak bir biçimde mükemmel olma isteği içerisindeyler ve mükemmelden daha azına razı olmak istemezler. Hyatt'ın (2010) intihar eden üstün yetenekli bir lise öğrencisinin annesi ile yaptığı görüşme kayıtlarına göre onun en iyisi olmak istediğini yoksa ona göre hayatın yaşanmaya değer olmadığını belirttiği görülmektedir. Ayrıca üstün yetenekli öğrencilerden buldukları okullarda çok iyi performans beklenmesi bazılarında kaygı uyandırır ve başarısızlık sonucu depresyona iter. Bu bağlamda başarılı öğrencilerin öğrenim gördüğü okullara gitmek de onlarda stres ve kaygı oluşturabilir (Cross, 2016). Genel olarak bakıldığında olumsuz mükemmeliyetçiliğin onlarda stres, olumsuz benlik algısı, başarısızlık hissi, büyük bir baskı ve kaygı hissetmelerine yol açabileceği görülmektedir.

Kişisel/Psikolojik Faktörler. Üstün yetenekli öğrencilerin intiharına ilişkin kişisel/psikolojik faktörler; sosyal ve romantik ilişki kurmada zorluklar, duygusal problemler ve ortak davranışlar başlıkları altında incelenmiştir.

Sosyal ve Romantik İlişki Kurmada Zorluklar. İntihar eden üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili çalışmalara bakıldığında akranları, aileleri ve öğretmenleri ile etkili ilişki ve iletişim kurmada sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Öyle ki çeşitli çalışmalarda tutarsız aile ilişkileri olan üstün yetenekli öğrencilerin bir kaçış yolu olarak yatılı okulda kalmayı tercih ettikleri belirlenmiştir (Cross vd., 1996). Bu açıdan akranları, aileleri ve öğretmenleri tarafından yanlış anlaşılma ve zorbalığa maruz kalmak üstün yetenekli bireylerin sosyal ilişkilerinde problemler yaşamalarına ve dolayısı ile aşırı içe dönük bir kişilik tipi sergileyerek yalnız kalmalarına neden olmaktadır (Gust-Brey & Cross, 1999; Hyatt, 2010). Bu noktada Hyatt (2010) üstün yetenekli bireylerin her ne kadar akranları ile problemleri olsa da onların intihar düşüncelerini yetişkinlerden ziyade arkadaşları ile paylaştıklarını belirlemiştir. Bu açıdan akranları ile iletişimin önemine dikkat çekerek, intihar eden üstün yetenekli bir öğrencinin pek çok arkadaşının onun intihar edeceğinden haberdar olduğunu ancak bu konuda ciddi olmadığı düşüncesi ile herhangi birine bu konudan bahsetmediklerini belirtmiştir. Bununla birlikte romantik ilişki kurdukları kız/erkek arkadaşlarından ayrılmalarının da onların intiharı konusunda tetikleyici etken olabileceği göz

ardı edilememesi gerekmektedir (Cross vd., 2002). Bir zincirin halkaları gibi görülebilecek bu durumlar depresyon, bir yere uyma sorunu, öfke gibi psikolojik problemlere de yol açarak onların intihara ilişkin düşüncelerinin oluşmasına neden olabilmektedir (Weisse, 1990).

Duygusal Problemler. İntihar eden üstün yetenekli bireyleri konu alan çalışma sonuçları incelendiğinde bu bireylerin sıklıkla depresyon tanısı almış olduğu ya da tanı almış olmasa bile bu hastalığa ilişkin kuvvetli işaretler taşıdıkları görülmektedir (Cross, 1996b; Cross vd., 1996; Cross, 2012; Dixon & Scheckel, 1996; Lajoie & Shore, 1981; Weisse, 1990). Bu doğrultuda üstün yetenekli bireylerin aile öyküsünde psikolojik sorunları bulunması ve/veya ruh halinde sıklıkla ani değişim yaşanması da risk kapsamında değerlendirilmektedir (Gust-Brey & Cross, 1999). Üstün yetenekli bireyler yaşadıkları hayal kırıklıkları, öfke, depresyon gibi psikolojik acıları yok etmek için intiharı bir çözüm yolu olarak gördükleri belirlenmiştir (Cross, 2016). Bunların yanı sıra intihar eden üstün yetenekli öğrencilerin kişilik ve düşünce yapılarında; (a) Takıntılı düşünce yapılarına sahip oldukları ve aşırı iç gözlem yaptıkları, (b) Benmerkezci ahlak sistemine oldukları ve (d) Dabrowski'nin pozitif çözülme kuramına göre Seviye 2 (tek boyutlu çözülme evresi) ve 3'te (spontan düzeyli çözülme evresi) oldukları görülmektedir (Cross vd., 1996; Cross vd., 2002).

Ortak Davranışlar. İntihar eden üstün yetenekli öğrencilerin davranışları incelendiğinde; (a) ölümcül araçlara kolay erişim, (b) kendi kararlarını vermekten vazgeçme, (c) düşük dürtü kontrolü, (d) madde/alkol bağımlılığı, (e) suistimal ve (f) okul performanslarındaki değişimlerinin de üstün yetenekli bireylerin intiharına ilişkin uyarı işaretleri olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir (Cross vd., 2002; Dixon & Scheckel, 1996; Gust-Brey & Cross, 1999).

Tema 2: Üstün Yetenekli Bireylerin İntiharını Önlemeye Yönelik Stratejiler

Üstün yetenekli bireylerin intiharını önlemeye yönelik stratejiler; “Etkili değerlendirme”, “Güven/Değer veren bir ortam oluşturma”, “Paydaşları bilinçlendirme” ve “Üstün yeteneklileri bilinçlendirme” başlıkları altında kategorize edilmiştir.

Etkili Değerlendirme. Çalışmalar incelendiğinde intihar eden üstün yetenekli bireylerin bunu gerçekleştirmeden önce çeşitli uyarı işaretleri sergilediğini göstermektedir. Üstün yetenekli bireylerle iletişim kurma, sağlıklı ilişki kurma ve müdahale intihar nedeni ile hayatı kaybetmeyi önlemede anahtar roledir (Cross, vd., 2002). Hyatt (2010) sağlıklı ilişki kurulabilmesine yönelik olarak rehber öğretmenlerin her bir öğrenciyle herhangi bir problem olmaksızın yılda iki kere görüşmesini önermektedir. Eğitimciler, rehber öğretmenler, yöneticiler ve psikologlar acı çekme durumunun sözel ve sözel olmayan işaretlerine karşı dikkatli olmalıdır (Cross, 2012; Weisse, 1990). Ancak, Cross (2012) intihara eğilimli üstün yetenekli bireyleri belirleyebilecek nitelikte ve eğitim almış çok az insanın olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda etkili değerlendirme yapılabilmesi için psikolojik danışmanların üstün yeteneklilerin özellikleri ve intihara ilişkin uyarı işaretleri konusunda yeterli donanıma sahip olmaları gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Güven/Değer Veren Bir Ortam Oluşturma. Üstün yetenekli bireylerin zihinsel sağlığını, öğrenme ve büyümelerini desteklemek için güvenli çevreler oluşturulmalıdır (Cross vd., 2002). Bunun yanı sıra öğrencilerin iyiliği için okullarda güvenli ve sessiz alanlar oluşturulmalıdır. Dahası okul ortamı üstün yetenekli öğrencilerin üst düzey gelişimlerine katkı sağlayan güvenli alanlar olarak hissettirilmelidir. Yöneticiler, etkili bir okul ekosistemi oluşturmak için karar verme mekanizmalarında üstün yetenekli bireylere söz fırsatı vermesi önemlidir (Cross, 2012). Bu yaklaşım üstün yetenekli bireylerin bir topluluğun üyesi gibi hissetmelerini sağlayabilir. Ayrıca hassas zamanlarda üstün yetenekli bireylerin yalnız bırakılmaması ve güvenli ortamlarda birisi ile birlikte olması desteklenmelidir (Delisle, 1986).

Paydaşları Bilinçlendirme. Üstün yetenekli bireylerin özellikleri, sosyal ve duygusal sorunları hakkında ebeveynlerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir (Hyatt, 2010). Bu nedenle tüm paydaşlara üstün yetenekli birey olarak hayatı yaşamanın normal akranlarına göre daha karmaşık bir olgu olduğunu anlatmalı ve bunu azaltmaya yönelik müdahale stratejileri hakkında bilgi verilmelidir (Cross, 2016). Bunun yanı sıra aileler intihar konusu hakkında ve intiharın uyarı işaretleri hakkında bilinçlendirilmelidir (Cross vd., 2002). Ayrıca eğitimcileri, ebeveynleri ve öğrencileri stresi nasıl azaltabilecekleri, üstün yetenekli biri olmakla ilgili karma mesajlarla nasıl başa çıkarabilecekleri, kendi ve diğer öğrencilerin sıkıntı duygularını nasıl ve ne zaman tanyacakları konusunda eğiterek bir intiharın diğerini etkilemesini nasıl en aza indirebilecekleri konusunda bilgilendirilmelidir (Cross, 2016). Bununla birlikte ebeveynlerin, öğretmenlerin, danışmanların ve akranların üstün yetenekli bireyleri intihar konusunda korumada birlikte birtakım olarak çalışmaları önemlidir (Cross vd., 2002). Bu açıdan önemli faktörlerden birisi de ergenler arası zorbalığın azaltılmasına yönelik bilinçlendirme faaliyetlerinin yürütülmesi olduğu söylenebilir (Hyatt, 2010). Bunların yanı sıra okul programlarının üstün

yetenekli bireylerin özellikleri doğrultusunda güncellenmesi (örneğin, test çözmeyi pek tercih etmeyenler için çeşitli zorluk seviyelerindeki etkinlikler planlanabilir) onlar açısından yapılabilecek olumlu uygulamalardan birisidir (Weisse, 1990).

Üstün Yeteneklileri Bilinçlendirme. Üstün yetenekli bireylerde sosyal duygusal problem olarak ele alınan konuların (Örneğin; depresyon, gelecek kaygısı vb.) ergenlerin genelinde ortak olduğunu bilmeleri önemlidir (Delisle, 1986). Ayrıca üstün yeteneklilere kendine değer vermenin mükemmel olmayla eş değer olmadığı öğretilerek, başarının mükemmellekle tanımlanmadığına yönelik farkındalık sağlanmalıdır. Bu doğrultuda okul duvarlarında, televizyonlarda, web sitelerinde mükemmellikten ziyade benzersizliğin üzerinde duran ve bireyleri oldukları gibi kabul eden mesajlar verilmesi (örneğin, Amerika’da Fred Rogers tarafından yapılan bir televizyon programında olduğu gibi “Seni olduğun gibi seviyorum” mesajı verilmesi) gerektiği belirtilmektedir (Hyatt, 2010). Ek olarak, intiharın onurlu bir çözüm yolu olduğu yanlışlığı ve intihar konusu hakkındaki çeşitli mitler (örneğin, kendini öldüreceğini söyleyen insan asla yapmaz, intihar hakkında konuşursam onu yapmam sorun olmaz vb.) konusunda bilinçlendirilmelidir (Delisle, 1986).

Tartışma

Üstün yetenekli bireylerin intiharına ilişkin çalışmaları incelemek amacıyla yapılan bu araştırmada öncelikli olarak belirtilen kriterler doğrultusunda ULAKBİM tarafından indekslenen dergilerde yayınlanan makaleye ve YÖK tez taramada yayınlanan teze rastlanmamıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde az sayıda yapılan nicel araştırmada üstün yetenekli bireylerin intiharı ile çeşitli değişkenler (cinsiyet, yaş, baba kaybı, psikolojik problemler, kişilik tipleri vb.) arasındaki ilişkiler incelenmiştir. İncelenen nicel çalışmalarda bireylerin intihar eğilimlerinde üstün yetenekli olup olmamasının anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenirken, kişilik tiplerinin etkili bir değişken olduğu görülmektedir. Buna göre içe dönük ve algılayıcı kişilik tipindeki üstün yetenekli kız öğrencilerin intihar düşünce seviyelerinin diğer kişilik tiplerindekilere göre ve erkeklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Cross vd., 2006). Lester (1991a) ise aile görüşlerine göre sorumlu kişilik tipindeki üstün yetenekli öğrencilerin intihara ilişkin daha düşük puan aldıklarını ve bununla birlikte psikiyatrik rahatsızlığa sahip olduklarını, öfke sorunları yaşadıklarını ve çocukken daha çok ölüm/kayıp yaşadıklarını belirtmiştir. Lester (1991b)’de ise özellikle baba figürünün intihar eğilimleri açısından önemli olduğu; ölümü ya da boşanma ile evden ayrılmasının üstün yeteneklilerin intihar yaşını daha düşürdüğü bulunmuştur. Hayes ve Sloat (1989) ise çalışmasında ulaşılan üstün yetenekli bireylerin %75’inin intihar edeceklerini arkadaşları ile paylaştıklarına ilişkin bulgusu çok önemli ve önem almak adına çok değerlidir. Son olarak Cassidy ve Cross (1996) tarafından yapılan ölçek geliştirme çalışmasının “*intihar yörünge modeli*” ile uyumlu olduğuna ilişkin çalışma bulgusu öne çıkmaktadır. İncelenen nicel araştırmalardaki bulgular özellikle üstün yetenekli bireylerin intiharına ilişkin uyarı işaretleri olarak dikkatle ele alınması gereken başlıklar olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda üstün yetenekli bireylerin kişilik gelişimleri, ailevi özellikleri ve psikolojik durumları intihar olgusuna ilişkin davranışlarını etkilemede risk faktörü olarak görülebilir.

Bu çalışmada elde edilen en dikkat çekici sonuçlar ise nitel çalışmalar ve literatür inceleme çalışmaları bağlamında elde edilen çalışmaların derlenmesi ile oluşturulmuştur. Literatür inceleme çalışmalarına genel olarak bakıldığında üstün yeteneklilerin intihar eğilimlerinin akranları ile benzer oranda olduğu, daha riskli durumda olmadıkları ve cinsel yönelimlerinin onları intihar eğilimleri açısından daha tehlikeli konuma getirmedikleri görülmektedir (Dixon & Scheckel, 1996; Gust-Brey & Cross, 1999; Sedillo, 2015). Bunun yanı sıra elde edilen bulgular iki tema altında toplanmıştır. İlk tema olan “*Üstün yetenekli bireylerin intiharlarına ilişkin uyarı işaretlerinin fark edilmesi*” intihar olgusunu anlamlandırma, üstün yeteneklilik ile doğrudan bağlantılı faktörler ve kişisel/psikolojik faktörler kategorilerinden oluşmaktadır. Bu kategorilere dikkatle bakıldığında üstün yeteneklilerle doğrudan bağlantılı kişilerin intihar olgusunu, üstün yeteneklilerin özelliklerini ve psikolojik durumlarının etkilerini doğru olarak anlamlandırmalarının ne kadar önemli olduğunu ön plana çıkarmaktadır. Üstün yetenekli bireylerin intiharlarına ilişkin uyarı işaretlerinin fark edilmesi teması altında yer alan intihar olgusunu anlamlandırma kategorisinde intihar hakkında konuşulması, onurlu bir çözüm yolu olarak intiharın ele alınması, intiharların birbirini tetiklemesi ve sosyal-kültürel bileşenlerin etkili bileşenler oldukları görülmektedir. Bu kategori içerisindeki bulgularda kaba bir deyişle “eşeğin aklına karpuz kabuğu düşürmek” deyişi ile benzer şekilde intihar olgusu hakkında konuşmanın onların intiharını tetikleyeceği düşüncesi yanlış bir bilgi olarak karşımıza çıkmaktadır (Delisle, 1986). Aksine üstün yetenekli bireylerin intihar olgusunu nasıl anlamlandırdıklarının güven veren bir ortamda açıkça tartışılmasının daha olumlu olduğu belirtilmektedir (Cross, 1996b; Cross vd., 2002; Hyatt, 2010). Bunun yanı sıra tanınmış kişilerin intiharının üstün yeteneklilerin intiharında bulaşıcı bir etkiye sahip olabileceği yani tetikleyebileceği belirtilmiştir (Cross, 1996b; Cross, 2016). Bu bağlamda hem intihar konusunda medyada kullanılan dilin hem de verilen mesajların çok önemli olduğu unutulmamalıdır (Cross, 1996b; Cross vd., 1996; Hyatt, 2010). Bu nedenle özel yetenekli çocukların intihar olgusunu nasıl

anlamlandırdıklarını etkileyebilecek değişkenler hakkında bilgi sahibi olunması özellikle aileler ve öğretmenler için önemli bir konudur. Bu doğrultuda ilgili konuya ilişkin farkındalık kazandırma çalışmalarının okul rehberlik servisleri tarafından düzenli olarak planlanması ve uygulanması önerilmektedir. Bununla birlikte, intihar haberleri hazırlanırken ve sunulurken medya kuruluşlarının Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenen “sorumlu habercilik ilkelerini” özenle dikkate almaları gerektiği söylenebilir. Medyada yer alan haberlerin bu ilkeler doğrultusunda hazırlanıp hazırlanmadığını denetleyen mekanizmaların ise düzenli olarak kontrolü sağlanabilir. Bunun yanı sıra, bir öneri olarak intihar haberlerinin aileler ve öğretmenler tarafından özel yetenekli çocuklarla nasıl paylaşılması gerektiğine ilişkin ülkemize özgü bir form oluşturulabilir.

Üstün yeteneklilik ile doğrudan bağlantılı faktörler kategorisi ise üstün yeteneklilik olgusunun karmaşıklığı ve etiketlenme, aşırı duyarlılık alanları ve olumsuz mükemmeliyetçilik alt kategorilerinden oluşmaktadır. Aslına bakılırsa üstün yeteneklilik olgusunun karakteristik özelliklerinden bazılarını yansıtan bu alt kategoriler onların belli durumlarda sorunlar yaşamalarına sebep olabilir. Davis ve diğerlerinin (2011) belirttiği üzere üstün yetenekli bireylerin zihinsel ve kişilik özelliklerinin farklılaşmasının, onların intihar olgusunu anlamlandırmaları açısından da farklılıklarının olabileceğine işaret etmektedir. Rotigel’in (2003) ise üstün yetenekli bireylerin hem akranlarından ve hem de birbirlerinden farklılaşan özelliklerinin olduğunu belirtmesi onların özel durumlarına vurgu yapar niteliktedir. Örneğin Peterson (2007), üstün yeteneklilerin aşırı duyarlılıkları onların bazı olaylara karşı daha yoğun duygu hissetmelerine yol açmaktadır. Benzer olarak Çetin ve Ünsal (2020) üstün yetenekli öğrencinin duygularını çok yoğun yaşadığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra üstün yetenekli öğrencilere ilişkin üstün başarı beklentisinin onlarda stres ve kaygı oluşturabileceği unutulmamalıdır. Bunu takiben oluşabilecek olumsuz mükemmeliyetçiliğin onları depresyona itebileceği dikkate alınmalıdır (Cross, 2016; Hyatt, 2010). Kişisel/psikolojik faktörler kategorisi ise sosyal ve romantik ilişki kurmada zorluklar, duygusal problemler ve ortak davranışlar alt kategorilerinden oluşmaktadır. Nicel çalışma sonuçlarında da üstün yetenekli bireylerin sahip oldukları kişilik tiplerinin intihara eğilimlerinde önemli olduğu, onları daha da yalnızlaştırarak sosyal ve romantik ilişki kurmada zorluklar yaşamalarına neden oldukları belirtilmektedir (Cross vd., 2002; Gust-Brey & Cross, 1999; Hyatt, 2010). Bu doğrultuda Cross vd. (1996) üstün yeteneklilerin yaşayabilecekleri duygusal, psikolojik ve ilişkisel zorlukların dikkatle ele alınması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, akranlar ve karşı cinsle romantik ilişki kurmadaki zorluklar yine bir risk faktörü olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (Uran, 2019). Bir diğer önemli faktör olarak ise üstün yetenekli bireylerin duygusal durumlarının olduğu görülmektedir. Üstün yetenekli bireylerin çektikleri duygusal/psikolojik acıdan kurtulmak için intiharı bir çözüm yolu olarak görebilecekleri belirtilmektedir (Cross, 2016). Bu açıdan her birey için karşılaşılabilecek madde bağımlılığı, depresyon, kaygı, düşük dürtü kontrolü, öfke nöbetleri gibi etmenlerin intiharı tetikleyici etmenler olarak dikkat edilmesi gereken etmenler olduğu ön plana çıkmaktadır. İncelenen çalışmalarda değinilmeyen bir nokta olarak Chen ve diğerleri (2020) ayrıca uyku süresinin de intihar düşüncesini etkileyen bir faktör olduğunu belirtmektedir.

Bir diğer tema olarak “*Üstün yeteneklilerin intiharını önlemeye yönelik stratejiler*” teması altında ise etkili değerlendirme, güven/değer veren bir ortam oluşturma, paydaşları bilinçlendirme ve üstün yeteneklileri bilinçlendirme alt kategorilerinin olduğu görülmektedir. Cross (2012) bu bağlamda ne yazık ki üstün yeteneklilerin intihar eğilimlerini değerlendirebilecek nitelikte personelin az olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışmadaki sonuçlara paralel olarak Cross ve diğerleri (2002) doğru müdahalede bulunma ve üstün yeteneklilerle doğru iletişim kurmanın önemini vurgulamaktadır. Güven veren, kabullenen bir ortam alt kategorisi altında ise okul atmosferi özellikle vurgulanmaktadır. Cross (2016) ve Cross (2012) tarafından da belirtildiği gibi olumlu atmosfer ortamı oluşturulması için okul ekosisteminde verilen mesajların olumlu nitelikte olması, medyadaki ve müfredattaki mesajların kabul edici nitelikte olması gerektiğini belirtmektedir. Paydaşları bilinçlendirme alt kategorisinde ise intihar olgusu hakkında bilinçlendirme, üstün yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal problemlerinin fark edilmesi ve öğrencileri koruma konusunda birtakım hareket edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Cross vd., 2002). Delisle’nin (1986) üstün yetenekli bireylerin akran ve öğretmenlerinin intihara ilişkin uyarı işaretlerini ilk fark eden bireyler olduklarını belirtmesi paydaşları bilinçlendirmenin önemini vurgulamaktadır. Hyatt (2010) bu bağlamda ergenler arası zorbalığın azaltılması gerektiğine dikkat çekmektedir. Üstün yeteneklileri bilinçlendirme alt kategorisinde ise karşılaşılan sorunların sadece üstün yeteneklilere özgü değil, genel olarak bütün ergenlerde ortak olduğu onlarla paylaşılmalıdır (Delisle, 1986). Ayrıca, üstün yetenekli öğrenciler başarılı olmanın mükemmel olmak ile eş anlamlı olmadığı konusunda bilinçlendirilmelidirler (Hyatt, 2010).

Bu araştırma, belirlenen kriterler doğrultusunda ele alınan çalışmalar ve araştırmacıların bakış açıları ile sınırlıdır. Çalışmayı derinleştirmek için sadece başlığında belirtilen anahtar kelimelerin geçmesi yerine özetinde bu belirtilen anahtar kelimeleri içeren çalışmaların incelemeye alınması önerilmektedir. Bunun yanı sıra bulgularımıza göre Türkiye’deki üstün yetenekli bireyler bağlamında psikolojik otopsi yöntemi kullanılarak

yapılan bir çalışmanın bulunmamış olması sonuçları kültürel açıdan sınırlandırmaktadır. Ayrıca yapılan nitel araştırmaların psikolojik otopsi yöntemi ile yapılmış olması ve bu yöntem ile ikincil kaynaklardan veri toplanması nedeni ile bir sınırlılığın olduğu göz önüne alınmalıdır. Bu nedenle ülkemizdeki üstün yetenekli bireylerin intiharını incelemek amacıyla psikolojik otopsi yöntemi ile ilde edilen veriler, “kuram oluşturma” yöntemi bağlamında sentezlenerek toplumumuza özgü yapı ortaya konulabilir.

Sonuç olarak, yapılan çalışmalar incelendiğinde üstün yetenekli öğrenciler ve normal gelişim gösteren bireylerin intihar olgusuna bakış açıları ya da girişimde bulunmaları açısından net bir ayırım yapmak için yeterli deneysel kanıt bulunmamaktadır. Ancak, makale kapsamında ele alınan çalışmalar derinlemesine incelendiğinde üstün yetenekli bireylerin normal gelişim gösteren bireylere göre iki kat daha fazla risk faktörleri ile karşı karşıya olduğunun farkında olunması önemlidir. Birincisi, üstün yetenekliler normal gelişim gösteren bireylerin mustarip olabileceği genel risk faktörleri açısından olumsuz etkenlerle karşı karşıyadır. İkincisi ise üstün yetenekli öğrenciler normal gelişim gösteren öğrencilerinden farklı olarak “üstün” olmaları nedeni ile bu olgunun karmaşıklığı, etiketlenme, aşırı duyarlılık, olumsuz mükemmeliyetçilik vb. gibi sosyal-duygusal faktörler açısından da ayrıca risk altındadır. Bu nedenle özellikle üstün yetenekli öğrencilerin aileleri, arkadaşları ve öğretmenlerinin bu konunun önemini farkında olmaları çok önemlidir. Bu kapsamda intihar olgusunun nasıl anlamlandırıldığı ayrıca önemlidir. Her ne kadar psikometrik olarak uygun görülmemesi sebebi ile üstün yeteneklilerin intiharına ilişkin okul çağındaki çocuklara intihar ile ilgili sorular içeren ölçek uygulama izni verilmese de onların intiharı nasıl anlamlandırdıklarına ilişkin başka nasıl veri toplanabileceğine ilişkin farklı yollar araştırılabilir. İntihar olgusunun önlenmesine ilişkin ise üstün yeteneklileri etkili değerlendirme, güven veren bir ortam oluşturma, paydaşları ve üstün yeteneklileri bilinçlendirme dikkatle değerlendirilmesi gereken hususlardır. Buna göre; öncelikle üstün yetenekli öğrenciler ile çalışacak uzmanların onların normal gelişim gösteren akranlarından farklılaşan özellikleri hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiği unutulmamalıdır. Bununla birlikte üstün yetenekli öğrencilerin rehberliği alanında çalışan uzmanların üstün yeteneklilerin intiharına ilişkin uyarı işaretleri ve önlemeye yönelik stratejiler açısından eğitim almaları önerilmektedir. Ayrıca, arkadaşlarının üstün yeteneklerinin intiharından genel olarak haberdar oldukları bulgusundan yola çıkılarak bu konuda bilinçlendirilmeleri hususunda gerek tam zamanlı olarak devam ettikleri okul ve gerekse devam ettikleri Bilim ve Sanat Merkezleri bünyesindeki rehberlik birimlerince çalışmalar yapılması önerilmektedir. Bu doğrultuda ilgili eğitimlerin bakanlıkça sağlanması için geçerli politikaların oluşturulması hususunda da gerekli çalışmalar yapılması önerilmektedir. Oluşturulacak politikalarda ailelerin ve akranlarının bu konuda bilinçlenmesinin ne kadar önemli olduğu dikkate alınarak bu doğrultuda üstün yetenekliler için bireysel, ailevi ve sosyal açıdan risk faktörü oluşturan durumların azaltılmasına ilişkin gerekli çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Yazarların Katkı Düzeyleri

Sorumlu (ilk) yazar araştırmanın genel olarak bütün ana başlıklarına ilişkin görevlerin yürütülmesinden sorumludur. Giriş, yöntem, veri analizi, bulgular ve tartışma kısmı ilgili araştırmacı tarafından yazılmıştır. İkinci yazarın önerileri doğrultusunda gerekli düzeltmeleri yapmıştır. İkinci yazar çalışma konusunun ve araştırma deseninin belirlenmesinde görev almıştır. Ayrıca, analiz sürecinde güvenilirlik çalışmalarında rol üstlenmiştir. Son olarak metnin bütünlüğünün kontrolü amacı ile dergiye yollanmadan önce son okuma sürecinde görev almıştır.

Kaynaklar

*Bu çalışma kapsamında ele alınan makalelerdir.

- Akar, İ. (2010). *İlköğretim kademesindeki üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik gereksinimlerinin ebeveynlerin ve öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi [Determination of the primary school gifted and talented students' guidance needs based on their parents' and teachers' views]* (Tez Numarası: 258108) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Altun, F., & Yazıcı, H. (2018). Türkiye'deki üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik ihtiyaçları [Counseling and guidance needs of gifted students in Turkey]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(2), 355-378. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.339056>
- American Foundation for Suicide Prevention. (2014). *Facts and figures*. <https://www.afsp.org/understanding-suicide/facts-and-figures>
- Apistola, M. (2017). *Suicidality and giftedness: A literature review*. <http://doi.org/10.2139/ssrn.2947880>
- Arsel, C. O. (2010). *İntihar olasılığı ve cinsiyet: iletişim becerileri, cinsiyet rolleri, sosyal destek ve umutsuzluk açısından bir değerlendirme [Suicide probability and gender: Evaluation in terms of interpersonal style, sex roles, social support and hopelessness]* (Tez Numarası: 273303) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Baker, J. A. (1995). Depression and suicidal ideation among academically gifted adolescents. *Gifted Child Quarterly*, 39(4), 218-223. <http://doi.org/10.1177/001698629503900405>
- *Cassady, J. C., & Cross, T. L. (2006). A factorial representation of suicidal ideation among academically gifted adolescents. *Journal for the Education of the Gifted*, 29(3), 290-304. <http://doi.org/10.1177/016235320602900303>
- Chen, X., Fan, X., Wu, J., & Cheung, H. Y. (2020). Factors related to suicidal cognitions of academically gifted students in the chinese social-cultural context: An exploratory study. *Gifted Child Quarterly*, 64(3), 204-218. <http://doi.org/10.1177/0016986220923665>
- *Cross, T. (1996a). Social/emotional needs: Examining claims about gifted children and suicide. *Gifted Child Today*, 19(1), 46-48. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/107621759601900114>
- *Cross, T. (1996b). Social/emotional needs: Psychological autopsy provides insight into gifted adolescent suicide. *Gifted Child Today*, 19(3), 22-50. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/107621759601900308>
- *Cross, T. L. (2012). Social-emotional needs: A school-based approach to preventing suicide among students with gifts and talents. *Gifted Child Today*, 35(2), 144-145. <https://doi.org/10.1177/1076217511436087>
- Cross, T. L. (2013). *Suicide among gifted children and adolescents: Understanding the suicidal mind*. Prufrock Press Inc.
- *Cross, T. L. (2016). Social and emotional development of gifted students: The role of contagion in suicidal behavior among students with gifts and talents. *Gifted Child Today*, 39(1), 63-66. <https://doi.org/10.1177/1076217515597272>
- Cross, T. L., & Andersen, L. (2015). Depression and suicide among gifted students. In M. Neihart, S. Pfeiffer, & T. L. Cross (Eds.), *The social and emotional development of gifted children: What do we know?* (2nd ed., pp. 79-90). Prufrock Press.
- *Cross, T. L., Cassady, J. C., & Miller, K. A. (2006). Suicide ideation and personality characteristics among gifted adolescents. *Gifted Child Quarterly*, 50(4), 295-306. <https://doi.org/10.1177/001698620605000403>
- *Cross, T. L., Cook, R. S., & Dixon, D. N. (1996). Psychological autopsies of three academically talented adolescents who committed suicide. *Journal of Secondary Gifted Education*, 7(3), 403-409. <https://doi.org/10.1177/1932202X9600700305>
- Cross, T. L., & Cross, J. R. (2017). Suicide among students with gifts and talents. In S. Pfeiffer, M. Foley-Nicpon, & E. Shaunessy-Dedrick (Eds.), *American Psychological Association handbook of giftedness and talent* (pp. 601-614). American Psychological Association.

- Cross, T. L., & Cross, J. R. (2020). An ecological model of suicidal behavior among students with gifts and talents. *High Ability Studies*, 1-19. <https://doi.org/10.1080/13598139.2020.1733391>
- *Cross, T. L., Gust-Brey, K., & Ball, P. B. (2002). A psychological autopsy of the suicide of an academically gifted student: Researchers' and parents' perspectives. *Gifted Child Quarterly*, 46(4), 247-264. <https://doi.org/10.1177/001698620204600402>
- Çepni, S. (2010). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş [Introduction to research and project studies]* (5. baskı). Celepler Matbaacılık.
- Çetin, A., & Ünsal, S. (2020). Özel yetenekli öğrenciyi anlamak: Bir durum çalışması [Understanding a gifted student: A case study]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 21(1), 123-148. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.521678>
- Davidson, L., & Linnoila, M. (1991). *Risk factors for youth suicide*. Hemisphere Publishing.
- Davis, G. A., Rimm, A. B., & Siegle, D. (2011). Gifted education: Matching instruction with needs. In J. W. Johnston (Ed.), *Education of the gifted and talented* (pp. 1-30). Pearson Education.
- *Delisle, J. R. (1986). Death with honors: Suicide among gifted adolescents. *Journal of Counseling and Development*, 64(9), 558-560. <http://positivedisintegration.com/Delisle1986.pdf>
- Devlet İstatistik Enstitüsü [State Institute of Statistics]. (2000). *İntihar istatistikleri [Suicide statistics]*. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları.
- *Dixon, D. N., & Sheckel, J. R. (1996). Gifted adolescent suicide: The empirical base. *Journal of Secondary Gifted Education*, 7(3), 386-392. <https://doi.org/10.1177/1932202X9600700303>
- Eskin, M. (2003). İntihar-açıklama, değerlendirme, tedavi ve önleme. M. Eskin (Ed.), *Risk etmenleri: Tanım ve anlama [Risk factors: Definition and understanding]* içinde (ss. 3-28). Çizgi Tıp Yayınevi.
- *Gust-Brey, K., & Cross, T. (1999). An examination of the literature base on the suicidal behaviors of gifted students. *Roepers Review*, 22(1), 28-35. <https://doi.org/10.1080/02783199909553994>
- *Hayes, M. L., & Sloat, R. S. (1989). Gifted students at risk for suicide. *Roepers Review*, 12(2), 102-107. <https://doi.org/10.1080/02783198909553245>
- *Hyatt, L. (2010). A case study of the suicide of a gifted female adolescent: Implications for prediction and prevention. *Journal for the Education of the Gifted*, 33(4), 514-535. <https://doi.org/10.1177/016235321003300404>
- Jacobs, D., & Klein-Benheim, M. (1995). The psychological autopsy: a useful tool for determining proximate causation in suicide cases. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law Online*, 23(2), 165-182. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.966.6205&rep=rep1&type=pdf>
- *Lajoie, S. P., & Shore, B. M. (1981). Three myths? The over-representation of the gifted among dropouts, delinquents, and suicides. *Gifted Child Quarterly*, 25(3), 138-143. <https://doi.org/10.1177/001698628102500312>
- *Lester, D. (1991a). Completed suicide in the gifted: A late comment on "Suicide among gifted women". *Journal of Abnormal Psychology*, 100(4), 604-606. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.100.4.604>
- *Lester, D. (1991b). Childhood predictors of later suicide: Follow-up of a sample of gifted children. *Stress Medicine*, 7(2), 129-131. <https://doi.org/10.1002/smi.2460070214>
- Martin, L. T., Burns, R. M., & Schonlau, M. (2010). Mental disorders among gifted and nongifted youth: A selected review of the epidemiologic literature. *Gifted Child Quarterly*, 54(1), 31-41. <https://doi.org/10.1177/0016986209352684>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage Publication.
- Millî Eğitim Bakanlığı [Ministry of National Education]. (2003). *Okullarımızda intihar ve suç araştırma raporu*. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

- Ogloff, J. R., & Otto, R. K. (1992). Psychological autopsy: Clinical and legal perspectives. *Louis ULJ*, 37, 607. <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/stlulj37&div=34&id=&page>
- Oğurlu, Ü., & Yaman, Y. (2013). Ebeveynlerin üstün zekalı ve yetenekli çocukları ile ilgili rehberlik ihtiyaçları [Counseling and guidance needs of gifted students in Turkey]. *Türk Üstün Zeka ve Eğitim Dergisi*, 3(2), 81-94. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.339056>
- Oltmanns, F. T., & Emery, R. E. (1995). *Abnormal psychology*. Prentice Hall. Inc.
- Özbay, Y., & Palancı, M. (2011). Üstün yetenekli çocuk ve ergenlerin psikososyal özellikleri [Psychosocial characteristics of gifted children and adolescents]. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 89-108. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/115645>
- Özsoy, S. D., & Eşel, E. (2003). İntihar (özkıyım) [Suicide (self-slaughter)]. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 4(3), 175-185. <http://psikiyatridizini.net/viewarticle.aspx?articleid=338>
- Peterson, J. S. (2007). A developmental perspective. In S. Mendaglio & J. S. Peterson (Eds.), *Models of counseling gifted children, adolescents, and young adults* (pp. 97-126). Prufrock Press Inc.
- Reis, S. M., & McCoach, D. B. (2000). The underachievement of gifted students: What do we know and where do we go? *Gifted Child Quarterly*, 44(3), 152-170. <https://doi.org/10.1177/001698620004400302>
- Reynolds, W. M., & Mazza, J. J. (1999). Assessment of suicidal ideation in inner-city children and young adolescents: Reliability and validity of the suicidal ideation questionnaire-JR. *School Psychology Review*, 28(1), 17-30. <https://doi.org/10.1080/02796015.1999.12085945>
- Rotigel, J. V. (2003). Understanding the young gifted child: Guidelines for parents, families, and educators. *Early Childhood Education Journal*, 30(4), 209-214. <https://doi.org/10.1023/A:1023331422963>
- *Sedillo, P. J. (2015). Gay gifted adolescent suicide and suicidal ideation literature: Research barriers and limitations. *Gifted Child Today*, 38(2), 114-120. <https://doi.org/10.1177/1076217514568557>
- *Shneidman, E. S. (1971). Perturbation and lethality as precursors of suicide in a gifted group. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 1(1), 23-45.
- Shneidman, E. S. (1986). Suicide. In A. Roy (Ed.), *Some essentials of suicide and some implications for response* (pp. 1-16). Williams and Wilkins.
- Stillion, J. M., & McDowell, E. E. (1994). *Suicide across the life span*. Taylor & Francis.
- Trujillo, A. (2018). *Academic, social and emotional perceptions of gifted and talented students in the elementary setting* [Master's thesis, Abilene Christian University]. <https://digitalcommons.acu.edu/metl/2>
- Türkiye İstatistik Kurumu [Turkish Statistical Institute]. (2011). *İntihar istatistikleri [Suicide statistics]*. http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=23
- Türkiye İstatistik Kurumu [Turkish Statistical Institute]. (2013). *Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması [Research of household information technology usage]*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13569>
- Türkiye İstatistik Kurumu [Turkish Statistical Institute]. (2020). *İntihar sayısı ve kaba intihar hızı [Suicide rate and crude suicide rate]*. <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>
- Uran, P. (2019). İntihar girişimi nedeniyle konsülte edilen çocuk ve ergenlerin psikopatolojilerinin sosyodemografik ve intihar davranışı özelliklerinin çok yönlü değerlendirilmesi [Multidimensional assessment of the psychopathologies sociodemographic and suicide behavior characteristics of the children and adolescents referred for attempting suicide]. *Akdeniz Tıp Dergisi*, 5(1), 94-103. <https://doi.org/10.17954/amj.2018.140>
- *Weisse, D. E. (1990). Gifted adolescents and suicide. *The School Counselor*, 37(5), 351-358. <https://www.jstor.org/stable/23900690>
- White, J. (2016). *Preventing youth suicide: A guide for practitioners*. Ministry of Children and Family Development. http://www2.gov.bc.ca/assets/gov/health/managing-your-health/mental-health-substance-use/child-teen-mental-health/preventing_youth_suicide_practitioners_guide.pdf

- World Health Organization. (2000). Mental and behavioural disorders department of mental health. https://www.who.int/mental_health/media/en/426.pdf
- World Health Organization. (2017). More than 1.2 million adolescents die every year, nearly all preventable. <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2017/yearly-adolescent-deaths/en/>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri [Research methods in social sciences]*. Seçkin Yayınları.
- Yoo, J. E., & Moon, S. M. (2006). Counseling needs of gifted students: An analysis of intake forms at a university-based counseling center. *Gifted Child Quarterly*, 50(1), 52-61. <https://doi.org/10.1177/001698620605000106>

Gifted Individuals and Suicide: A Literature Review Study*

Eda Demirhan ¹

Ayça Köksal-Konik ²

Abstract

Introduction: In the case of suicide, which means ending life by the self, the situation is difficult to understand. It is important to know that the approaches about suicide regarding gifted individuals due to their different characteristics from peers. Thus, the aim of this study was to evaluate the studies in the literature in order to understand the suicide phenomenon in terms of gifted people.

Method: In this context, studies that include the words "suicide" and "gifted" in the title without any limitation in terms of the year were examined by searching the YÖK thesis center, SCOPUS, ERIC, WOS and ULAKBİM databases through document analysis method.

Findings: According to the qualitative findings, the meaning of the suicide phenomenon, factors directly related to giftedness and personal factors should be carefully considered as warning signs for the suicide of gifted individuals. In order to prevent it, the necessity of effective evaluation, a reassuring environment, awareness raising activities for stakeholders and gifted individuals come to the fore.

Discussion: There was not enough experimental evidence to make a clear distinction between the perspectives of gifted and typically developing individuals towards suicide. However, related studies indicated that gifted individuals faced with more risk factors. Gifted individuals may be affected by both the general risk factors that typically developing individuals may suffer from, and the negative factors that may occur due to their "giftedness". Accordingly, the study provides information and suggestions that can help families, peers, teachers and administrators.

Keywords: Gifted, gifted and talented, suicide, social-emotional problems, document analysis.

To cite: Demirhan, E., & Köksal-Konik, A. (2022). Gifted individuals and suicide: A literature review study. *Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education*, 23(2), 459-480. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.762427>

*This study was presented in the 6th National Education of the Gifted as an oral presentation in İstanbul 10-12 October 2019.

¹**Corresponding author:** PhD Student, İstanbul University-Cerrahpaşa, Assoc. Prof., Sakarya University, E-mail: eda.demirhan@ogr.iuc.edu.tr/edemirhan@sakarya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9414-0431>

²Assist. Prof., İstanbul University-Cerrahpaşa, E-mail: aycakonik@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6726-8739>

Introduction

Suicide is a phenomenon that must be understood and dealt with for all people who have lived in the past, now or in the future regardless of language, religion, race and century. Therefore, the phenomenon of suicide is considered as a public health problem that can be approached in different ways from ethical, philosophical, religious, psychological, sociological or biological perspectives. Considering the risk factors related to suicidal action, psychiatric disorders (depression, anxiety disorder, anger, etc.), substance/alcohol use, negative factors highlighted in the media, easy/quick access to lethal factors, suicide in friends or family seem to be prominent as common factors in adolescents. In addition to these risk factors, others such as the phenomenon of labelling, complexity of giftedness phenomenon, asynchronous development (Cross, 2016), perfectionism (Hyatt, 2010), areas of overexcitability (Cross, 1996b; Cross et al., 1996) are also known to have negative effects. However, when the studies in the literature are examined, there is no definite finding, due to the lack of sufficient experimental studies, that gifted students have more suicide risk than their typically developing peers and therefore they are considered to be in the risk group similar to their peers (Cross et al., 2006; Dixon & Scheckel, 1996). For all these reasons, it is especially important to understand the phenomenon of suicide in gifted people, who represent a small part of the society but are considered as a special category because of their different and valuable potentials. In this context, the current study aimed to examine the studies dealing with suicides of gifted individuals.

Method

Review Process and Study Material

In this study, the document analysis method was preferred as the studies on suicide of gifted individuals were examined. In this study, it was aimed to access studies examining suicide of gifted individuals and to evaluate these studies in the context of their various features. Studies in YÖK thesis center, SCOPUS, Education Resources Information Center (ERIC), Web of Science (WOS), and National Academic Network and Information Center (ULAKBİM) databases were examined. Studies in these databases that included the words 'gifted, suicide', 'talented, suicide' or 'üstün yetenekli, intihar' ("gifted, suicide" in Turkish), 'üstün zekâlı, intihar' ("gifted, suicide" in Turkish), 'özel yetenekli, intihar' ("talented, suicide" in Turkish) in their titles were determined as study material without any limitations regarding the publication year. Accordingly, using the search engine of Sakarya University Library, 19 articles containing the above-mentioned keywords in their titles that were open to access in full text were examined in this study.

Data Collection and Analysis Process

The data was accessed by one of the researchers between 15.04.2019-20.04.2019. The studies were first classified as quantitative research and qualitative research and literature review studies. Quantitative research studies were examined in the context of their publication year, samples, data analyses, and prominent findings. Qualitative and literature review studies were analysed using the content analysis method.

Findings

Findings Related to Quantitative Studies

When the quantitative studies including gifted individuals are examined, it is seen that one of these is a scale development study and the others are survey studies. Cassady and Cross (2006) developed the "Suicidal Ideation Questionnaire (SIQ)". These authors reported that the SIQ was a reliable instrument with adequate psychometric properties. The other four quantitative studies included in the scope of the current study showed that the thoughts of gifted individuals about suicide were examined in line with various variables (such as gender, age, personality type, psychological problem). According to the findings of Hayes and Sloat (1989), 75% of gifted individuals informed their friends that they would commit suicide. In addition, Lester (1991b) found a negative correlation between suicide age and pregnancy time, and between father's death or divorce and suicide age.

Findings Related to Qualitative Studies and Literature Review Studies

When these studies related to suicide of gifted individuals are examined, it can be seen that all of the qualitative studies were conducted with method of "psychological autopsy". In addition, when these studies were examined, three main findings are seen as there are not enough experimental studies on the representation rates of gifted individuals who commit suicide. These include the following: (i) Suicide rate of gifted adolescents is the same as the general adolescent population. Therefore, it is more appropriate to indicate that suicide rates of the gifted and normal peers of the same age are similar (Gust-Brey & Cross, 1999). (ii) There is not sufficient evidence as to whether the gifted adolescents are more at risk of suicidal tendencies than their typically developing peers

(Dixon & Scheckel, 1996). (iii) There is not sufficient evidence to conclude that gifted homosexual individuals have more suicidal tendencies than their gifted or typically developing peers (Sedillo, 2015). In addition to these findings, qualitative and literature survey studies were examined in the context of 'Recognising warning signs of suicide of gifted students' and 'Strategies to prevent suicide of gifted students' themes.

Theme 1: Recognising Warning Signs of Suicide Among Gifted Students

When qualitative studies and literature review studies are evaluated, it is seen that the way gifted individuals make sense of the suicide phenomenon, factors directly related to giftedness, and personal/psychological factors should be considered as factors that play a role in their suicide.

Making Sense of the Suicide Phenomenon. Factors related to how gifted individuals make sense of suicide are considered under the sub-headings of talking about suicide, suicide as a dignified/respected solution, suicides triggering one another, and social and cultural components of suicide.

Talking About Suicide. Suicide is seen as a taboo by many people and institutions as it leads to an undesired consequence. Therefore, talking about suicide is considered neither within the scope of guidance activities nor in general meetings. There is a misconception that students' suicidal tendencies may increase if the subject of suicide is discussed. However, it is stated that discussing suicide explicitly may rarely lead to the beginning of this thought. On the contrary, it is stated that being able to discuss this issue openly helps students confront their problems (Delisle, 1986). A common point determined in many studies is that gifted adolescents see suicide as a viable and honourable solution. For this reason, it is extremely valuable that students have open discussions about suicide in safe environments and to determine how they make sense of suicide religiously, morally, and under relevant perspectives (Cross, 1996b; Cross et al., 1996; Cross et al., 2002; Hyatt, 2010).

Suicide Contagion. A completed suicide can cause another suicide to occur (Cross, 1996b; Cross, 2016). The language used in news about the suicide of role models or well-known individuals/artists (such as Kurt Cobain, Ernest Hemingway, Sylvia Plath, Robin Williams) is very important (Specifically, there is a study which shows Kurt Cobain's suicide triggering the suicide of a gifted student.). The news, movies and music related to their deaths should be carefully designed so as not to present suicide as a solution. In this respect, the messages in the inner and outer circles of the students are important. From this standpoint, the language used in the media is important (Cross, 2016).

Social and Cultural Components of Suicide. How suicide is interpreted socially among peer groups is very important. In one of the related studies, it is seen that a friend presents suicide to the gifted individual as a solution. In addition, in various studies, it was observed that some friends of the gifted individuals who committed suicide knew this before but did not inform the families or authorities about this issue (Hyatt, 2010). In addition, considering from a cultural perspective, positive and negative themes/characters in the books and audio-visual materials in the curricula should be balanced.

Factors Directly Related to Giftedness. Factors related to giftedness in gifted students are examined under the titles of the complexity of giftedness and being labelled, areas of *overexcitability* and negative perfectionism.

The Complexity of Giftedness and Being Labelled. Living as a gifted individual makes a gifted individual's life more complicated than his/her typically-developing peers. Having to live the rest of their lives with the 'gifted' label may cause them to experience more stress in some areas than their peers (Cross, 2016). For this reason, it should be taken into consideration that the label of 'gifted' brings more disadvantages than advantages. Despite this, it is noteworthy that in a school where gifted children committed suicide, it was found they were neglected due to the belief that they were already very bright and therefore they would have less social-emotional problems than their typically developing peers.

Areas of Overexcitability. In the studies examined, it was found that in artworks such as films and novels, gifted individuals have difficulty in distinguishing between reality and fiction. These focused especially on aggressive characters (Cross, 1996b; Cross et al., 1996). In addition, the extreme emotional, asocial, and antisocial behaviours that they exhibit are considered as indicators of their hypersensitivity. Moreover, the fact that they exhibit positive social behaviour on a minimal scale while they suffer and experience their emotions intensively is also considered as an indicator of their areas of overexcitability (Cross, 1996b).

Negative Perfectionism. Emotionally, many gifted adolescents are eager to be perfect in a way that is unrealistic and do not want to come short. In a study of Hyatt (2010), it is seen that the mother of a gifted high

school student who committed suicide stated that her child had wanted to be the best and otherwise found the life not worth living. Expecting excellent performance from schools with gifted students results in some perfectionists while causing anxiety among others and leading these students to depression upon failure. In this context, going to schools where successful students study may also create stress and anxiety among them (Cross, 2016). In addition to the mentioned factors, asynchronous development, having multiple potentials, and determining the field in which he/she has potential to gain expertise and choose the right career have been specified under this heading. This can increase the stress levels of gifted students (Cross, 2016; Weisse, 1990).

Personal/Psychological Factors. Personal/psychological factors related to suicide of gifted students are examined under the titles of difficulties in establishing social and romantic relationships, emotional problems, and common behaviours (low impulse control, substance/alcohol addiction etc.).

Difficulties in Establishing Social and Romantic Relationships. When studies about gifted students who commit suicide are examined, it is seen that they have problems in establishing effective relationships and communication with their peers, families, and teachers. In fact, in various studies, it has been found that gifted students with inconsistent family relationships prefer to stay in boarding school as an escape route (Cross et al., 1996). In this respect, being misunderstood and bullied by their peers, families, and teachers cause gifted individuals to experience problems in their social relationships and therefore to be alone by exhibiting an overly introverted personality type (Gust-Brey & Cross, 1999; Hyatt, 2010). Regarding this matter, Hyatt (2010) found that gifted individuals shared their suicidal thoughts with their friends rather than adults, even though they had problems with their peers. In this respect, the author pointed out the importance of communication with peers and stated that many friends of a gifted student who committed suicide were told that he/she would commit suicide. However, gifted students' friends did not mention it to anyone else as they thought their statements would not be considered seriously. In addition, it was stressed that students refused to receive assistance from a psychological counsellor or other adults. This was due to the fact that gifted students did not trust adults and thought that adults were not open to new ideas and did not really listen to the children.

Emotional Problems. When the results of the study conducted on gifted individuals who commit suicide are examined, it is seen that these individuals are often diagnosed with depression or display strong signs of this disorder even if they are not diagnosed (Cross et al., 1996; Cross et al., 2002; Cross 1996b; Cross, 2012; Dixon & Scheckel, 1996; Lajoie & Shore, 1981; Weisse, 1990). Accordingly, having psychological problems in family history and frequent or sudden changes in mood are also considered as risks (Gust-Brey & Cross, 1999). Gifted individuals see suicide as a solution for eliminating their psychological pain such as disillusionment, anger, and depression (Cross, 2016). Their feeling of hopelessness, accordingly, is one of the most important emotions that should be taken into consideration as the final step towards suicide (Shneidman, 1996). In addition, the following characteristics are present in the personality and thinking structures of gifted students who commit suicide: (i) Obsessive mindset and excessive introspection, (ii) an egocentric morality; (iii) a polarized, hierarchical egocentric value system, (iv) being at Levels 2 and 3 on Dabrowski's positive disintegration theory (Cross et al., 1996; Cross et al., 2002).

Common Behaviours. When the behaviours of gifted students who committed suicide are examined, it is stated that the following should be considered as warning signs of a gifted student's suicide: (a) easy access to deadly instruments, (b) renouncing to make one's own decisions, (c) low impulse control, (d) substance/alcohol addiction, (e) abuse, and (f) changes in school performance (Cross et al., 1996; Cross et al., 2002; Dixon & Scheckel, 1996; Gust-Brey & Cross, 1999).

Theme 2: Strategies to Prevent Suicide of Gifted Students

Strategies to prevent suicide of gifted students were examined under the titles including "*Effective evaluation*", "*Creating an environment that fosters trust/value*", "*Raising awareness among stakeholders*", and "*Raising awareness among gifted individuals.*"

Effective Evaluation. Studies show that gifted individuals who commit suicide display various warning signs before planning their suicide. Delisle (1986) stated that teachers and their peers were the first to notice these signs, but they did not report due to their worry that they might be overreacting. In connection, Cross (2012) stated that there are very few people with sufficient training to identify suicidal gifted students. For this reason, the author states that our aim should be to be able to identify the student who experiences problems and suffers. Educators, counsellors, administrators, and psychologists should keep their eyes open for verbal and nonverbal signs of suffering (Cross, 2012; Weisse, 1990). The emotional, psychological, and relational difficulties that gifted people may experience should be considered carefully (Cross et al., 1996).

Creating an Environment that Fosters Trust/Value. Safe environments should be created to support the mental health, learning, and growth of gifted individuals (Cross et al., 2002). In addition, safe and quiet areas should be created in schools for the well-being of students. Moreover, the school environment should be felt to be a safe space that contributes to the high-level development of gifted students. Administrators can provide the opportunity for gifted individuals to make their voices heard in decision-making mechanisms to create an effective school ecosystem. In addition to this, a motto can be chosen, on which everyone would collectively work, to emphasise how much of an acceptable environment the school is. The formation of a positive environment might be supported by sharing the embraced values via e-mail or telephone with all the people involved with the school (Cross, 2012). This approach can make gifted individuals feel like members of a community.

Raising Awareness Among Stakeholders. It is necessary to raise awareness among parents, teachers, and administrators about the characteristics and social and emotional problems of gifted adolescents (Hyatt, 2010). For this reason, it is required to explain all the involved parties that leading life as a gifted individual is a more complex phenomenon than their typical peers' experiences and to inform them about intervention strategies to reduce this (Cross, 2016). In addition, families should be informed about suicide and warning signs of suicide (Cross et al., 2002). The educators, parents, and students should also be informed about how they can minimise the impact of one suicide triggering another by training them on how to reduce stress, how to deal with mixed messages about being gifted, and how to recognise their own and other students' feelings of distress (Cross, 2016). It is also important that parents, teachers, counsellors, and peers work together as a team in protecting gifted individuals against suicide (Cross et al., 2002). One of the important factors in this regard is to carry out awareness-raising activities to reduce bullying among adolescents (Hyatt, 2010).

Raising Awareness Among Gifted. It is important that gifted individuals know that issues (such as depression and future anxiety) considered as social-emotional problems are common among adolescents (Delisle, 1986). Moreover, Weisse (1990) states that gifted individuals should be encouraged to use their versatility and giftedness. Furthermore, gifted individuals should know that success is not defined by perfection. Also, they should be aware of their self-worth which is not equivalent to being perfect. Accordingly, it is recommended to give messages on school walls, televisions, and websites that emphasise uniqueness rather than perfection and accept individuals as they are. The message "I love you as you are", as in a television programme made by Fred Rogers in the United States is an example (Hyatt, 2010).

Discussion

According to the results of this research conducted to examine studies on suicides of gifted individuals, no studies involving the words "suicide" and "gifted" in the title were found in journals indexed by ULAKBİM and in the database of national thesis center. In general, in the limited number of quantitative studies, the relationships between suicide of gifted individuals and various variables (such as gender, age, loss of father, psychological problems, personality types) were examined. In the quantitative studies examined here, the suicidal thinking levels of gifted adolescents are similar to their peers while the suicidal thinking levels of female students with an introverted and perceptual personality type are higher (Cross et al., 2006). Lester (1991a) stated that those who committed suicide suffered more loss as a child and had more anger issues, according to the results of the author's study on gifted people with psychiatric disorders.

Qualitative studies and literature review studies were gathered under two different themes: "Recognising warning signs of suicide of gifted students" and "Strategies to prevent suicide of gifted students". The theme of recognising warning signs of suicide of gifted students was examined under three sub-themes: making sense of the suicide phenomenon, factors directly related to giftedness, and personal/psychological factors. According to the sub-theme of making sense of the suicide phenomenon, it becomes evident that suicide seen as a dignified solution by gifted students, discussions on suicide, suicides triggering one another, and social and cultural components of suicide should be taken into consideration. When factors directly related to giftedness were analysed, the complexity of giftedness, being labelled, oversensitivity, negative perfectionism, asynchronous development and having multiple potentials should be considered as additional risk factors. Under the heading of personal/psychological factors, the difficulties experienced by gifted individuals in establishing social and romantic relationships, emotional problems (such as depression, anger, anxiety) and common behaviours such as substance abuse, change in school performance, low impulse control are also considered among factors that trigger suicide.

Under the theme of strategies to prevent suicide of gifted students, there are sub-themes of effective evaluation, creating a community/environment that fosters trust/value, and raising awareness among involved

parties and among gifted individuals. Among the components constituting the sub-theme on effective evaluation are peers and teachers of the gifted individuals being the first to notice these signs (Delisle, 1986) and the necessity to watch for warning signs of suicide as the number of those being able to detect suffering gifted individuals is low (Cross, 2012; Weisse, 1990). In addition, communicating with gifted individuals and identifying the right intervention (Cross et al., 2002) are among the concepts in the effective evaluation. The sub-theme of creating an environment that fosters trust involves the school ecosystem, media, and curricula that are stated as steps to prevent suicide (Cross, 2012; Cross, 2016; Cross et al., 1996). In the sub-theme of raising awareness among involved parties, it is emphasised that recognising social-emotional problems of gifted students, reducing adolescent bullying (Hyatt, 2010), and the subject of suicide and acting as a team to protect students from it play important roles (Cross et al., 2002). Finally, in the sub-theme of raising awareness among gifted students, the problems experienced are reported to be not unique to them as these are also experienced by all adolescents (Delisle, 1986). The fact that being successful is also not synonymous with perfection is evident (Hyatt, 2010).

In summary, in this study where studies on the gifted and suicide are examined, it is found that the number of studies is limited, the rate of suicide among gifted individuals is similar to that of their typically developing peers, and that the personality type is influential on the intensity of suicidal tendencies of gifted individuals. Furthermore, it is seen that the warning signs and strategies for preventing suicide expressed in the research findings come to the fore as findings are reported in terms of understanding and handling the suicide of gifted individuals. Accordingly, experts working in the field of guidance of gifted students are recommended to receive training on warning signs and strategies for prevention of suicide of gifted individuals. In addition, it is recommended to carry out studies by school counselling in order to raise awareness about the suicide phenomenon.

Author's Contributions

Corresponding (first) author is responsible for carrying out the tasks related to all main topics of the research in general. Introduction, method, data analysis, findings and discussion part were written by her. She made the necessary corrections in line with the suggestions of the second author. Second author took part in determining the study subject and research design. She also played a role in reliability analyses (as part of data analysis). Finally, in order to check the integrity of the text, she took part in the final reading process before the text was sent to the journal.